

ACADEMIC SPECTRUM

2026-yil 1-son

Ilmiy-metodik jurnal
Научно методический журнал
Scientific and Methodical Journal

ISSN

3093-9089

Бухоро - 2026

ACADEMIC SPECTRUM

**Ilmiy-metodik jurnal
Научно методический журнал
Scientific and Methodical Journal**

№ 1-Son 2026-yil

**Jurnal O‘zbekiston Respublikasi Buxoro viloyat Axborot va Ommaviy
komunikatsiyalar boshqarmasi tomonidan 2025-yil 26-dekabrdagi
№1273056 sonli guvohnoma bilan ro‘yxatga olingan**

BOSH MUHARRIR:

Axmadov Nazirjon Rahmat o‘g‘li

Psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

TAHRIRIYAT KENGASHI A‘ZOLARI

Кулешов Валерий Владимирович - pedagogika fanlari doktori, professor
Rossiya Fanlar akademiyasining akademigi (Ukraina).

Andriyenko Yelena Vasilyevna - pedagogika fanlari doktori, professor
(Novosibirsk davlat pedagogika universiteti Fizika, matematika, axborot va
texnologiya ta‘limi instituti, Novosibirsk, Rossiya).

Romm Tatyana Aleksandrovna - pedagogika fanlari doktori, professor
(Novosibirsk davlat pedagogika universiteti Tarix, gumanitar va ijtimoiy ta‘lim
instituti, Novosibirsk, Rossiya).

Olimov Shirinboy Sharofovich — pedagogika fanlari doktori, professor
(Buxoro davlat universiteti “Pedagogika” kafedrasini mudiri).

Zaripov Lochin Rustamovich - pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
(O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta‘lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy
ta‘limni rivojlantirish ilmiy-tadqiqot markazi, O‘quv-uslubiy faoliyatni
takomillashtirish boshqarma boshlig‘i).

Safarov Dilmurod Xalimovich - psixologiya fanlari doktori (DSc), professor
(Navoiy viloyati pedagogik mahorat markazi Akademik faoliyat bo‘yicha direktor
o‘rinbosari)

Nazarov Akmal Mardonovich - psixologiya fanlari doktori (DSc), professor
(Buxoro davlat universiteti Yoshlar masalalari va ma‘naviy-ma‘rifiy ishlar bo‘yicha
birinchi prorektor).

Rustamov Shavkat Shuhrat o‘g‘li - psixologiya fanlari doktori (DSc), dotsent
(Buxoro davlat universiteti “Psixologiya” kafedrasini mudiri).

Ganjiyev Feruz Furqatovich - psixologiya fanlari doktori (DSc), dotsent
(Buxoro davlat universiteti “Psixologiya” kafedrasini professori).

Ismatova Dilafruz Tuymuratovna - psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa
doktori (PhD), (Buxoro davlat universiteti “Psixologiya” kafedrasini dotsenti).

Muxlisov Sodiqjon Saidjonovich - pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori
(PhD), (Buxoro davlat universiteti “Axborot tizimlari va raqamli texnologiyalar
kafedrasini dotsenti).

Tilavov Muxtor Hasan o‘g‘li - psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori
(PhD), (Buxoro davlat universiteti “Psixologiya” kafedrasini dotsenti).

Mas‘ul kotib:

Dehqonboyev Shohjahon Oybek o‘g‘li – Buxoro davlat universiteti
Psixologiya kafedrasini o‘qituvchisi

EDITOR-IN-CHIEF:

Akhmadov Nazirjon Rahmat o‘g‘li — Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor.

MEMBERS OF THE EDITORIAL BOARD:

Valeriy Vladimirovich Kuleshov — Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Academician of the Russian Academy of Sciences (Ukraine).

Elena Vasilyevna Andrienko — Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Novosibirsk State Pedagogical University, Institute of Physics, Mathematics, Information and Technological Education, Novosibirsk, Russia).

Tatyana Aleksandrovna Romm — Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Novosibirsk State Pedagogical University, Institute of History, Humanities and Social Education, Novosibirsk, Russia).

Shirinboy Sharofovich Olimov — Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Bukhara State University, Head of the “Pedagogy” Department).

Lochin Rustamovich Zaripov — Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor (Research Center for the Development of Higher Education under the Ministry of Higher Education, Science and Innovations of the Republic of Uzbekistan, Head of the Department for Improvement of Educational and Methodological Activities).

Dilmurod Xalimovich Safarov — Doctor of Psychological Sciences (DSc), Professor (Navoi Regional Center for Pedagogical Excellence, Deputy Director for Academic Affairs).

Akmal Mardonovich Nazarov — Doctor of Psychological Sciences (DSc), Professor (Bukhara State University, First Vice-Rector for Youth Affairs and Spiritual-Educational Work).

Shavkat Shuhrat o‘g‘li Rustamov — Doctor of Psychological Sciences (DSc), Associate Professor (Bukhara State University, Head of the “Psychology” Department).

Feruz Furqatovich Ganjiyev — Doctor of Psychological Sciences (DSc), Associate Professor (Bukhara State University, Professor of the “Psychology” Department).

Dilafuz Tuymuratovna Ismatova — Doctor of Philosophy (PhD) in Psychological Sciences, Associate Professor (Bukhara State University, “Psychology” Department).

Sodiqjon Saidjonovich Mukhlisov — Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences, Associate Professor (Bukhara State University, “Information Systems and Digital Technologies” Department).

Muxtor Hasan o‘g‘li Tilavov — Doctor of Philosophy (PhD) in Psychological Sciences, Associate Professor (Bukhara State University, “Psychology” Department).

EXECUTIVE SECRETARY:

Dehqonboyev Shohjahon Oybek o‘g‘li — Lecturer, Department of Psychology, Bukhara State University.

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:

Ахмадов Назирджон Рахмат угли — доктор философии по психологии (PhD), доцент.

ЧЛЕНЫ РЕДАКЦИОННОГО СОВЕТА:

Кулешов Валерий Владимирович — доктор педагогических наук, профессор, академик Российской академии наук (Украина).

Андрienко Елена Васильевна — доктор педагогических наук, профессор (Новосибирский государственный педагогический университет, Институт физики, математики, информационных и технологических наук, г. Новосибирск, Россия).

Ромм Татьяна Александровна — доктор педагогических наук, профессор (Новосибирский государственный педагогический университет, Институт истории, гуманитарных и социальных наук, г. Новосибирск, Россия).

Олимов Ширинбой Шарофович — доктор педагогических наук, профессор (Бухарский государственный университет, заведующий кафедрой «Педагогика»).

Зарипов Лочин Рустамович — доктор педагогических наук (DSc), профессор (Научно-исследовательский центр развития высшего образования при Министерстве высшего образования, науки и инноваций Республики Узбекистан, начальник управления совершенствования учебно-методической деятельности).

Сафаров Дилмурод Халимович — доктор психологических наук (DSc), профессор (Навоийский областной центр педагогического мастерства, заместитель директора по академической деятельности).

Назаров Акмал Мардонович — доктор психологических наук (DSc), профессор (Бухарский государственный университет, первый проректор по делам молодежи и духовно-просветительской работе).

Рустамов Шавкат Шухрат угли — доктор психологических наук (DSc), доцент (Бухарский государственный университет, заведующий кафедрой «Психология»).

Ганжиев Феруз Фуркатович — доктор психологических наук (DSc), доцент (Бухарский государственный университет, профессор кафедры «Психология»).

Исмадова Дилафруз Туймуратовна — доктор философии (PhD) по психологическим наукам, доцент (Бухарский государственный университет, кафедра «Психология»).

Мухлисов Содикжон Саиджонович — доктор философии (PhD) по педагогическим наукам, доцент (Бухарский государственный университет, кафедра «Информационные системы и цифровые технологии»).

Тилавов Мухтор Хасан угли — доктор философии (PhD) по психологическим наукам, доцент (Бухарский государственный университет, кафедра «Психология»).

ОТВЕТСТВЕННЫЙ СЕКРЕТАРЬ:

Дехконбоев Шохжахон Ойбек угли — преподаватель кафедры «Психология» Бухарского государственного университета.

Ibrohimova Halima Vahobjonovna

O'zbekiston Milliy universiteti

Jurnalistika va o'zbek filologiyasi fakulteti 1-kurs talabasi

MAMLAKATIMIZDA YOSHLARNING INTERNET TARMOG'IDAN TO'G'RI FODALANISHINI NAZORAT QILISH

Annotatsiya. Ushbu maqola orqali bugungi kunning mavzularidan biri bo'lgan yoshlarning internet tarmog'idan haddan ziyod foydalanish sabablari tahlil qilinadi. Texnologiyalarning rivojlanishi, raqamlashtirishning kundan kunga ortib borishi, suniy intellekt va turli xil veb-saytlar yoshlarning ko'pgina qimmatli vaqtini olib qo'yimoqda. Maqolada ta'qiqlangan turli xil vikipediya, noqonuniy saytlardan foydalanmaslik, internet tarmog'idan maqsadli va mazmunli foydalanish bo'yicha turli xil ko'rsatmalar beriladi va buning oldini olish choralari ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: internet platformasi, ijtimoiy tarmoqlar, so'rovnomalar, yangiliklar, axborot madaniyati, yoshlar.

Аннотация. В данной статье анализируются причины чрезмерного использования молодежью интернет-сети, что является одной из актуальных проблем современности. Развитие технологий, повсеместная цифровизация, искусственный интеллект и различные веб-сайты отнимают у молодежи значительное количество ценного времени. В статье даются рекомендации по ограничению использования запрещенных ресурсов, таких как Википедия и незаконные сайты, а также по целенаправленному и содержательному использованию интернета. Рассматриваются меры по предотвращению негативных последствий чрезмерного пребывания в сети.

Ключевые слова: интернет-платформа, социальные сети, опрос, новости, информационная культура, молодежь.

Abstract. This article analyzes the reasons behind excessive use of the internet by young people, which is one of the pressing issues of modern times. The development of technologies, increasing digitalization, artificial intelligence, and various websites occupy a significant portion of young people's valuable time. The article provides recommendations on avoiding prohibited resources such as Wikipedia and illegal websites, as well as guidance on purposeful and meaningful use of the internet. Measures to prevent the negative consequences of excessive internet use are also discussed.

Key words: internet platform, social networks, survey, news, information culture, youth

Kirish. Bugungi zamonaviy hayotimizda internet va ijtimoiy tarmoqlar muhim rol o'ynamoqda. Bu nafaqat kattalar, balki o'smirlar o'rtasida ham ko'plab muhokamalarga sabab bo'lmoqda. Har kuni turlicha veb-sahifalar, saytlar yaratilib, ularning orasida foydalanishga yaroqsiz va ishlatilishi taqiqlanganlari ham anchayin katta guruhni tashkil etadi. Yoshlarning diniy oqimga kirib qolishi yoki ma'lumotlarni xavfsiz parollar bilan kodlab qo'yimaganligi tufayli internet hujumiga uchrashi tez-tez kuzatib turyapti. Buning oqibati esa turli xil noxush holatlarga olib kelishi va jinoiy va ma'muriy javobgarlikka tortilishigacha olib borishi mumkin. Bundan ko'rinib turadiki, internetning rivojlanishi faqatgina ijobiy emas, salbiy oqibatlarga ham olib keladi. Qonunda nazarda tutilgan holda xavfsizlik qoidalariga rioya qilish va har qanday notanish veb sahifalarga kirmaslik lozim. Shuningdek, ayrim ilovalar shaxsiy raqam va boshqa turdagi identifikatsion ma'lumotlari talab qilishi mumkin. Mana shunday hollarda e'tiborli bo'lgan holda ishonchli ekanligini tekshirib, so'ngra ma'lumotlarni kirgizish kerak.

Ushbu ishning maqsadi - yoshlarga yangi texnologiyalar, sun'iy intellekt va boshqa medialardan to'g'ri foydalanishni o'rgatadi. Tadqiqot natijalari yoshlarimizda (ya'ni 15-18 yosh) amaliy ko'nikmalarni shakllantirishga yordam beradi. Bu esa ko'ngilsiz voqealarning oldini olish, har qanday muammoga to'g'ri yechim topishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar sharhi. «Internetni biz do‘konga o‘xshatishimiz mumkin, u yerda hamma narsani topa olamiz. U yerdan har bir inson o‘ziga kerakli narsalarni oladi. Agar biz ham internetda kerakli narsalarni olishni o‘rgana olsak, bizning yuksak ma‘naviyatli yoshlarimiz ongiga hech qanday hurujlar ta‘sir eta olmaydi» deydi Birinchi Prezidentimiz I.A.Karimov «Yuksak ma‘naviyat - yengilmas kuch» asarida.

Baxtiyor To‘xtayev Axborot texnologiyalari mutaxassisi Baxtiyor To‘xtayevning fikriga ko‘ra: “Internet -- bu bilim manbai, ammo undan foydalanish savodxonligi bo‘lmasa, u zararli vositaga aylanishi mumkin”. (Raqamli savodxonlik bo‘yicha intervyularining birida aytib o‘tgan)

Ma‘naviyat va axborot madaniyati haqidagi intervyularida Abduqodir Hayitmetov adabiyotshunos sifatida: “Internet axborotni tez tarqatadi, lekin har qanday axborot ma‘naviy mezon asosida qabul qilinishi kerak”, - deya ta‘kidlab o‘tadi.

Albert Eynshteyn : “Texnologiya bizning insoniy munosabatlarimizdan ustun kelib qolishidan qo‘rqaman”.

Tadqiqotlar metodologiyasi . Tahlil va natijalar Internet tarmog‘idan foydalanish bugungi kunning asosiy talabidir. Har bir qadamda internetdan, ijtimoiy tarmoqlardan foydalanamiz. Ayniqsa Google platformasi ochiq ma‘lumotlar manbai bo‘lib, undan istalgan vaqtda va istalgan tartibda foydalanish mumkin. Qulayliklari haqida gapirib otadigan bo‘lsak, birinchi navbatda yoshlarimiz orasida juda ham ko‘p foydalanilayotgan tarjimondir. U faqatgina og‘irligimizni yengil qilibgina qolmay, anchagina katta ma‘lumotlar bazasi hisoblanadi. Ikkinchisi, Yoshi katta birdek foydalanayotgan xarita ya‘ni «Yandex» ilovasidir. Bu orqali manzilga tez va oson yetib olish mumkin. Tabiiyki, internetdan hamma vaqt ham foydali va to‘g‘ri ma‘lumotlar chiqavermaydi. Agar bir ma‘lumot haqida izlaydigan bo‘lsak, shunga aloqador ellikka yaqin mavzular chiqib keladi. Birgina dinga aloqador bir qancha saytlar mavjud bo‘lib, undagi har xil g‘araz niyatli ma‘lumotlarga kirmaslikni ichki ishlar organlari nazorat qilib turadi. Noqonuniy platformalar yoki silkalarga kirilgan taqdirda belgilangan ma‘muriy yoki jinoiy javobgarlikka tortiladi. Bugun internet madaniyati, virtual madaniyat, axborot madaniyati, ma‘lumotlardan to‘g‘ri foydalanish madaniyati kabi tushunchalar hayotimizdan o‘rin egalladi. Yoshlarda internet olamida o‘z nomini to‘g‘ri belgilash va foydalanuvchilar bilan to‘g‘ri muomala qilish, virtual olamdagi axborotni to‘g‘ri shakllantirish davr talabidir

Hozir kimning qo‘liga qarasaq telefon. Ular rostan ham bu matohdan to‘g‘ri foydalanyaptimi? - degan savol tug‘iladi. To‘g‘ri, talabalar bilimini yana-da boyitish, til o‘rganish uchun internet tarmog‘idan foydalanishi yaxshi, lekin ota- onasini aldab, turli noto‘g‘ri yo‘llarga kirib, harom pul topayotganlar ham talaygina.

Internet tarmog‘idan bir sutkada necha soat foydalanish kerak?» mavzusida talabalardan so‘rovnoma olindi. Ushbu so‘rovnomaning asosiy qismini 18 yoshdan 25 yoshgacha, ozroq qismini 26 va undan katta yoshdagilar tashkil qiladi. Eng qizig‘i shundaki, so‘rovnomada qatnashganlarning aksariyati hayotini internetsiz tasavvur qilolmasligini, hayotdan o‘zlarini ajralib qolayotgandek his qilishlarini aytishdi.

So‘rovnomani tahlil qiladigan bo‘lsak, umumiy 50 kishi ishtirok etdi. Ularning 90% i talaba yoshlar qizlar va yigitlar statistikasini olib qaraydigan bo‘lsak, ularning natijalari orasida sezilarli farq yo‘q. Qizlar kuniga o‘rtacha 4 yarim soatini, yigitlar esa 4 soatni internet tarmog‘ida sarflar ekan. Ular ishlatayotgan platformalar haqida so‘ralganda qizlarning 20% i lex.uz, my.gov.uz My.Gov.uz-- Yagona interaktiv davlat xizmatlari portali Yagona interaktiv davlat xizmatlari portali (Yagona portal) - foydalanuvchilarning interaktiv davlat xizmatlari to‘g‘risidagi ma‘lumotlardan erkin foydalanishini, shuningdek elektron shaklda davlat xizmatlari ko‘rsatishni ta‘minlovchi internet tarmog‘ida O‘zbekiston Respublikasining Hukumat portalidagi ma‘lumot- axborot portali, mutolaa saytlaridan foydalanar ekan, qolgan 80% i Telegram, Instagram ilovalaridan foydalanar ekan. Yigitlarning aksariyat qismi ko‘p vaqtini Instagram, telegram tarmoqlarida o‘tkazisharkan. Ishlovchi va yoshi jihatidan biroz yuqori bo‘lganlar esa yoshlardan ko‘ra ko‘proq vaqtini, ya‘ni 5 soatini ijtimoiy tarmoqlarda o‘tkazishib, koproq YouTube ilovasidan yangiliklar tomosha qilishlarini aytishdi.

Xulosa. Internet talim olish, dam olish yoki dostlar bilan muloqot qilishning ajoyib vositasi bolishi mumkin. Ammo hayotga real ko'z bilan qaraydigan bolsak, tarmoq oz ornida xavfdan holi emas, albatta, uning ham oziga xos bezoriligi, jinoiy olami, zarar va nomaqbullik tomonlari mavjuddir. Yana bir jihatga qaraydigan bolsak, tadqiqotlar natijasi ham yoshlar faqatgina undan unumli foydalanishini emas, balki bir qancha notogri yollardan foydalanishayotganini korishimiz mumkin. Hozirgi kunda axborot texnologiyalari insoniyat taraqqiyotining turli bosqichlarida ham mavjud bolgan bolsa-da, hozirgi zamon axborotlashgan jamiyatning oziga xos xususiyati shundaki, undagi kuch va energiya hatto xarajatni talab qilmoqda Shunday ekan internetning, axborotning har qanday tarmog'idan unumli foydalanish zarur, zero ogohlik - davr talabidir.

Bugungi kunda internet global axborot maydoni sifatida nafaqat bilim olish, ijodiy fikrlash va kommunikatsiya imkoniyatlarini kengaytiradi, balki yoshlar orasida vaqtni noto'g'ri sarflash, zararli kontentga duch kelish, noto'g'ri ma'lumotlar tarqalishi va ijtimoiy xavf-xatarlarning ortishi kabi muammolarni ham keltirib chiqaradi. Shu bois, mamlakatimizda yoshlarning internet tarmog'idan to'g'ri va maqsadli foydalanishini nazorat qilish masalasi jamiyat, davlat va oila tomonidan birgalikda hal qilinishi kerak bo'lgan dolzarb vazifa sifatida qaraladi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, internetni nazorat qilish va yoshlarni uning xavf-xatarlari haqida xabardor qilish tizimli, ilmiy asoslangan yondashuvni talab qiladi.

Birinchiidan, **yoshlar orasida axborot madaniyatini rivojlantirish** – internetdan to'g'ri foydalanishni nazorat qilishning asosiy omillaridan biridir. Bu jarayonda maktablar, oliy ta'lim muassasalari va ota-onalar o'quvchilarga axborotni tanlash, aniqlash va baholash ko'nikmalarini o'rgatishi, shuningdek, onlayn xavfsizlik qoidalari, shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish va ijtimoiy tarmoqlarda xavfsiz muloqot qilish bo'yicha bilimlarni yetkazishi zarur. Axborot madaniyati rivojlangan yoshlar faqat internetdan o'rganish va muloqot vositasi sifatida foydalana oladi, balki zararli kontentdan saqlanishga ham qodir bo'ladi.

Ikkinchiidan, **davlat va hukumat organlarining roli** yoshlarning internetdan foydalanishini tartibga solishda beqiyos ahamiyatga ega. Bu borada qonuniy va normativ-huquqiy baza, shu jumladan internet xavfsizligini ta'minlovchi me'yoriy hujjatlar, filtratsiya va monitoring tizimlari, xavfsiz onlayn platformalar yaratish kabi chora-tadbirlar muhim hisoblanadi. Davlat tomonidan nazorat va qo'llab-quvvatlash mexanizmlari yaratilganda, yoshlar zararli va noqonuniy kontentdan himoyalanaadi, onlayn faoliyatning maqsadli va samarali shakllari rag'batlantiriladi.

Uchinchiidan, **ota-ona va oilaning pedagogik nazorat roli** alohida e'tibor talab qiladi. Yoshlar bilan internetdan foydalanish qoidalari va tartibini oldindan kelishish, ularning onlayn faoliyatini kuzatish va muammoli holatlarda pedagogik maslahatlar berish oilaviy nazoratning asosiy mexanizmlaridan biridir. Shu bilan birga, ota-onalarning o'zlari internetni to'g'ri va maqsadli ishlatish orqali shaxsiy namuna ko'rsatishi yoshlarning internet madaniyatini shakllantirishda katta rol o'ynaydi.

To'rtinchiidan, **ta'lim muassasalari va jamiyatning roli** yoshlarning internetdan to'g'ri foydalanishini nazorat qilishda ajralmasdir. Maktab va universitetlarda axborot xavfsizligi bo'yicha seminarlar, treninglar va amaliy mashg'ulotlar tashkil etilishi, ijtimoiy tarmoqlar va veb saytlarda xavfsiz navigatsiya bo'yicha ko'rsatmalar berilishi yoshlarning ongli va mas'uliyatli onlayn xatti-harakatini rivojlantiradi. Shu bilan birga, jamiyatda axborot madaniyatini targ'ib qiluvchi ommaviy kampaniyalar va media resurslari yoshlarni internetning xavf-xatarlaridan ogohlantiradi va ularni to'g'ri foydalanishga rag'batlantiradi.

Shuningdek, **texnologik va innovatsion yechimlar** – yoshlarning internetdan to'g'ri foydalanishini nazorat qilishda samarali vosita hisoblanadi. Filtrlar, onlayn monitoring tizimlari, ota-onalar va pedagoglar uchun mobil ilovalar, xavfsiz va maqsadli platformalar yoshlarning zararli kontent bilan muloqotini cheklaydi, ularni o'quv va ijtimoiy faoliyatga yo'naltiradi. Shu tariqa, texnologiya va ta'lim integratsiyasi yoshlarning internetdan samarali foydalanishini ta'minlaydi.

Xulosa qilib aytganda, mamlakatimizda yoshlarning internet tarmog'idan to'g'ri foydalanishini nazorat qilish – bu kompleks va tizimli yondashuvni talab qiladigan muammo bo'lib,

u ta’lim tizimi, oilaviy tarbiya, davlat siyosati va texnologik yechimlar orqali hal etilishi mumkin. Axborot madaniyatini oshirish, normativ-huquqiy baza yaratish, ota-ona va pedagoglar nazoratini kuchaytirish, shuningdek, innovatsion texnologiyalardan foydalangan holda samarali monitoring tizimlarini joriy etish yoshlarning internetdan ongli va maqsadli foydalanishini ta’minlaydi. Shu tariqa, yoshlar o’z vaqtini samarali boshqaradi, zararli kontentdan himoyalanaadi va internetni bilim, muloqot va ijodiy faoliyat vositasi sifatida ishlatadi.

Natijada, yoshlarning onlayn madaniyati oshadi, jamiyatda axborot xavfsizligi mustahkamlanadi va mamlakatimizda raqamli texnologiyalardan samarali va xavfsiz foydalanish madaniyati shakllanadi. Bu esa Yangi O‘zbekistonning raqamli taraqqiyot strategiyasini amalga oshirish va yoshlarning intellektual va ijtimoiy rivojlanishini ta’minlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati.

1. Kenjabayev, A.T, Ikramov. M.M, Allanazarov. A. Sh 2017. AXBOROT-KOMMUNIKATSIYA TEXNOLOGIYALARI. O-zbekiston faylasuflari milliy jamiyati nashriyoti
2. Abduqodirov. A.A, Hayitov. A.G‘, Shodiyev. R.R. 2004 Axborot texnologiyalari. O‘qityvchi nashriyoti
3. Gulimatova. M.Kh 2024. Internet tarmog‘idan to‘g‘ri foydalanish madaniyati. <https://cyberleninka.ru/article/n/internet-tarmog-idan-to-g-ri-foydalanish-madaniyati>
4. <https://aniq.uz/uz/yangiliklar/internet-va-uning-yoshlar-tarbiyasidagi-ahamiyati>.

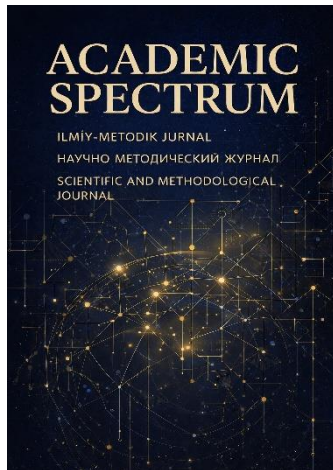
MUNDARIJA:

Nazarov Akmal Mardonovich		Talabalarda kreativ va innovatsion ilmiy faoliyatning psixologik jihatlari	6
Rustamov Shuxratovich	Shavkat	Talabalarni innovatsion kompetenligini rivojlantirishning pedagogik-psixologik asoslari	10
Ostanov Sharifovich	Shuxrat	Art-terapiya metodlari yordamida talaba-yoshlarning kreativ fikrlash va ijodiy salohiyatini rivojlantirishning psixologik asoslari	14
Axmadov Rahmat o'g'li	Nazirjon	O'smirlarda konstruktiv xulq-Atvorni shakllanishining ijtimoiy psixologik omillari	19
Dehqonboyev Shohjahon Oybek o'g'li		Sud psixologik ekspertizasida shaxsning emotsional holatini baholash	24
Axtamova G'ayratovna	Ferangiz	O'smirlik davridagi destruktiv xulq-atvorni psixoprofilaktika qilish va kreativlikni faollashtirishga yo'naltirilgan psixologik yondashuvlar	30
Ashrapov Namoz o'g'li	Nodirbek	O'smirlarda kognitiv rivojlanishning ijtimoiy-psixologik determinantlari va ularning shaxsiy rivojlanishdagi o'rni	35
Hamroyev Jasur		Talabalari o'rtasida sun'iy intellekt vositalari yordamida kreativ fikrlash va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirish	40
Axmedova Rahmat qizi	Zarina	Loyihaviy yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarning fasilitatorlik faoliyatiga tayyorlash mexanizmini takomillashtirish	44
Khakimov Shodieich	Shukhrat	Methods of studying the military servant and the military team	49
N.Z.Jumayev		Raqamli davrda ijtimoiy media va sun'iy intellektning yoshlar ruhiy salomatligiga ta'siri	56
Sharopov Suxrob Shodi o'g'li		Talabalarni kognitiv va metakognitiv kompetensiyalarini rivojlantirishning pedagogik-psixologik mexanizmlari	60
Boboqulova Komil qizi	O'g'iloy	Shaxslararo manipulyatsiya va nazorat mexanizmlari: emotsional ekspluatatsiyaning psixologik asoslari	64
Saidova Nu'monovna	Nodira	Yoshlar kreativ va tanqidiy fikrlashini rivojlantirishda pedagogik psixologiyaning roli	68
Bobojonova Husniddin qizi	Dilnura	Dezadaptatsiyalashgan o'smirlarda adaptatsiya jarayoni rivojlanishining ijtimoiy-psixologik mexanizmlari	73
Абдужабборов Тохиржон Курбанович		Особенности течения и лечения atopического дерматита в зависимости от возраста по данным наблюдений в андижанской области	78

Xolmuradov Musurmon Avlaqulovich Narzullayeva Iroda Jaloliddin qizi	Tijorat banklarida investitsiyalarni jalb etishda xorij tajribasi	82
Nurmuxammedova Nilufar Alijon qizi Temirova Mashhuraxon Muhammadaminovna	O‘zbekistonda bozor iqtisodiyotiga o‘tish bosqichida xotin-qizlar liderlik faoliyatini rivojlantirishning huquqiy asoslarining mustahkamlanishi	89
Maxmudova Zulfiya Mexmonovna	Qo‘riqlash xizmati xodimlari kasbiy kompetentligini takomillashtirishning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari	92
Sanoyeva Mohigul Odil qizi	Klassik pedagogik merosni modernizatsiya qilishning zamonaviy talablari va ularni ta’lim amaliyotiga joriy etish mexanizmlari	103
Xolmirzayeva Mushtariybegim U. Abdullayev	Bobi oliy: usmonli davlatining boshqaruv markazi va evolyutsiyasi	107
Dilmurodov Elyorjon Ilg'or o'g'li	Civil society and globalization: the harmony of national values and modern trends	110
Eshpo'latova Xilola Davron qizi	Fransuz tilini o'rganish jarayonida audiovizual materiallar yordamida talabalarning og'zaki nutqini rivojlantirish	116
Abdusalimova Zukhraxon Bakhtiyor qizi	Teaching methodology of the uzbek language for the foreign students	119
Abdullayeva Dildora Muhiddin qizi	Frazeologik sinonimlarning struktur turlari	122
Panaeva Sarbinaz Uzaqbergenovna	Insonlar orasida fabbing (phubbing) holatining paydo bo‘lishi va uning ijtimoiy-psixologik oqibatlarini	125
Toshturdiyev Nurbek Nurali o‘g‘li	Jadid ziyolilarining hayot tarzi va ijtimoiy mas’uliyat hissi: ma’rifat va fidoyilik omillari	130
Uzoqova Gulzoda	Konstitutsiya – erkin va farovon hayot garovi	134
Xilola Xolikova Gulamovna, Siroj Nematov G‘ulom o‘g‘li,	Maktab muhitining o‘quvchilar emotsional holatiga psixologik ta’siri	137
Sultonmurod Mamasoliyev Olimjon o‘g‘li	Psychological benefits of gamified bilingual learning: a meta-analysis of motivation and well-being	141
Qodriqulova Fotima Ulug‘bek qizi	Azot fiksatsiyasi va innovatsiyalar: yasmiq yetishtirishning yangi bosqichi	146
Kurbanova Shukurjon Yeldashbayevna	Turkiy adabiyotda shaxs kamoloti: Hofiz Xorazmiy didaktik qarashlari misolida pedagogik model	150
Obidova O.	Ta’lim psixologiyasi nuqtayi nazaridan zamonaviy pedagogik texnologiyalarning ta’siri	154
Xasanova Nazokat Shavkatbek qizi	Inson huquqlarini xalqaro himoya qilish mexanizmlari	159
Abdug‘ofurov Muhammadqodir	Milliy me’morlik uslublarida zamonaviylik va restavratsiya muammolari	163

Olimova Sarvara Sobitxon qizi		Nogironligi bo'lgan shaxslarning kutubxonalar orqali ijtimoiy integratsiyasi va madaniy hayotga qo'shilishi	166
Jamaldinov Azimjanovich	Sarvar	Raqamli ta'lim jarayonlarini o'rgatishning bo'lajak pedagoglar tarbiyaviy faoliyatini rivojlantirishdagi ahamiyati	171
Olimova Sarvaraxon Sobitxon qizi		Sensorinevral eshitish nuqsoniga ega bolalarda rivojlanish dinamikasi: tibbiy va pedagogik qarashlar	176
Mamatqulov Botir		The interpretation of personal tragedy in the short stories of nazar eshonqul	181
Bobokalonov Ostonovich	Rajab	Tibbiy terminlarda lisoniy lakuna hodisasi	188
Murodjonova Dilzoraxon qizi	Tolibjon	“Tolerantlik” tushunchasining mazmun mohiyati	191
Iskandarov Abdug'aniyevich	Sherzod		
Туйбаева Бахтияровна	Саида	Психологические механизмы самозащиты студентов	194
Tursunbayeva Durdonaxon qizi	Adxamjon	Atrof-muhitni muhofaza qilishning zamonaviy konsepsiyalari: muammo va yechimlar	198
Ismoilova Saidali qizi	Zulayho	Umumta'lim maktablarida xulqi og'ishgan o'quvchilarning shaxs xususiyatlarini kompleks diagnostika qilish	203
Masharipova Rahimovna	Saida	Zamonaviy oilalarda emotsional intellektni boshqarishning ijtimoiy- psixologik mexanizmlarini ishlab chiqish	208
Abdujobborova Rayhona Adhamjonqizi		Xotira turlaridan qanday qilib samarali foydalanish kerak.o'quvchilar uchun praktik tafsiyalar	212
Arslanova Aleksandrovna	Dilnoza	Nutqiy rivojlanish bilan mantiqiy fikrlash o'rtasidagi bog'liqlik: lingvistik kompetensiya.	216
Mirzayev Xasanjon o'g'li	Ismoiljon		
Xasanova Kumushbek qizi	Aziza	Davlat tili taraqqiyoti: muammo va yechimlar	219
Xolboyev Axmadillo o'g'li	Izzatillo	Talabalarning akademik muaffaqiyatiga ta'sir etuvchi psixologik omillarning tahlili: o'zini- o'zi tartipka solish strategiyalari	223
Кабулов Толыбаевич	Саулат	Основные принципы и теория преподавания русскому языку и литературе	226
Saitova Komila G'ulom qizi		Stressga chidamlilikning psixologik determinantlari: ong, iroda va emotsional o'zini boshqarishning o'zaro aloqasi	231
Ro'ziyeva Sitora qizi	Sitora Odil	Nega ingliz tili dunyo tili hisoblanadi?	234
To'ychiyeva Sherquzi qizi	Madinaxon	Mustaqil ta'lim metodlarining o'quv motivatsiyasiga ta'siri	237
Murodjonova Dilzoraxon qizi	Tolibjon	Kimyoning kriminalistikadagi o'rni	240

To‘rayeva Gulnora Nosirovna			
Qudratova Bahromovna	Nozima	Tog‘ay Murod asarlarining til xususiyatlari	244
Pak Aleksandrovna Qurbonova Mamat qizi	Diana Zamira	Yangi O‘zbekistonda ota-onalar universitetining maktabgacha ta‘limdagi tarbiyaviy funksiyalarini kengaytirish mexanizmlari: muammolar va yechimlar	248
Abdullayeva Madinaxon Alisher qizi		Inglizcha varvarizmlarning o‘zbek tilidagi genderga xos qo‘llanish xususiyatlari	251
Ibrohimova Vahobjonovna	Halima	Mamlakatimizda yoshlarning internet tarmogidan tog'ri fodalanishini nazorat qilish	254
Soliyev Sobirovich	Ilhomjon	Eshitish nuqsoni bo‘lgan bolalarda nutq rivojlanishining logopedik asoslari	258
Akmalova Akmal qizi	Bahora	Erta bolalik davrida ijtimoiy-emotsional va psixologik rivojlanish	261
Alimjonova Fazliddin qizi	Sabina	Vatan himoyasi - jasorat ifodasi	265
Ganjiyev Furqatovich	Feruz	Globalashuv davrida agressiv o‘smirlar jamiyatga moslashishining ijtimoiy-psixologik determinantlari	269
Zuxriddinova Dilshodbek qizi	Risola	Tuban suvo‘tlarining ekologiyadagi ahamiyati	274
Ibodulloyev Sheraliyevich	Nurali	Integrativ yondashuv asosida otmlarida ta‘lim sifatini boshqarish samaradorligini oshirish omillari	278
Umirbekova Kenesbaevna	Nasiba	Axborot globalashuv jarayonida o‘smirlarning O‘z-o‘zini anglash transformatsiyasi jarayonlarini shakllantirishga ta‘sir etuvchi omillar tahlili	282
Yarashov Lazizovich	Azizbek	Correlation analysis of factors of social psychological competence of forensic psychologist expert	286
Ondayev Shuhrat Hasanovich		Profilaktika inspektorlarida kasbiy deformatsiyaning oldini olishning psixologik xususiyatlari	294
Narmuradova Uktamovna	Rayhon	Jinoyat sodir etishda affekt holatining psixologik va huquqiy bahosi	298
Jumayeva Elmurodovna	Laylo	Pedagogik jarayonda nutq texnikasining ta‘lim samaradorligiga ta‘siri	301

**“ACADEMIC SPECTRIUM”
ILMIY METODIK JURNALI UCHUN MAQOLALARNI
RASMIYLASHTIRISH TALABLARI**

“ACADEMIC SPECTRIUM” ilmiy jurnali mualliflari diqqatiga!

1. “ACADEMIC SPECTRIUM” ilmiy jurnali ilmiy maqolalarni o’zbek, rus va ingliz tillarida chop etadi.

2. E’lon qilinadigan maqolalarga bo’lgan asosiy talablar:

✚ ishning dolzarbligi va ilmiy yangiligi;

✚ maqolaning hajmi: adabiyotlar ro’yxati, chizma va jadvallar inobatga olingan holatda 3-8 betgacha;

✚ maqola nomi, annotatsiya (50-60 ta so’z) va tayanch so’zlar (8-10 ta) ingliz, o’zbek va rus tillarida keltiriladi.

3. Maqola boshida mavzu, muallifning F.I.O. (to’liq yozilishi

kerak), mualliflar bir nechta bo’lsa, ularning har biri haqida to’liq ma’lumotlar berilishi shart, tashkilot, shahar, mamlakat, muallifning e-maili ko’rsatiladi. Matnda kirish qismi, tadqiqot obyekti va qo’llanilgan metodlar, olingan natijalar va ularning tahlili, xulosa, adabiyotlar ro’yxati, albatta, keltiriladi. Maqolada keyingi 10-15 yilda e’lon qilingan adabiyotlarga havola qilinishi tavsiya etiladi.

4. Matn uchun: Microsoft Word; Times New Roman, 12 shrift, maqola nomi bosh harflarda, interval 1,0; abzas 1,0 sm, yuqori va pastki tomon 2 sm, chap va o’ng tomon 2 sm.

5. Agar maqolaga rasm, jadval, diagramma, sxema, chizma, turli grafik belgilar kiritilgan bo’lsa, ular aniq va ravshan tasvirlanishi, qisqartmalarning to’liq izohi yozilishi lozim. Formulalar matnga maxsus kompyuter dasturlarida kiritilishi kerak.

6. Iqtibos olingan yoki foydalanilgan adabiyot satr osti izohi tarzida emas, balki maqola oxirida asosiy matndagi ketma-ketligi asosida umumiy ro’yxatda ko’rsatiladi. Matn ichidagi ko’chirmadan so’ng iqtibos olingan asarning ro’yxatdagi tartib raqami va sahifasi kvadrat qavs ichida beriladi. Bu o’rinda kitob, to’plam, monografiyalar uchun mualliflarning ism-familiyalari, manbaning to’liq nomi, nashr ko’rsatkichi (shahar, nashriyot va nashr yili) ko’rsatiladi. Jurnal maqolalari va boshqa davriy nashrlar uchun mualliflarning ism-familiyalari, maqola nomi, jurnal nomi, yili va soni, sahifa nomeri ko’rsatiladi.

7. Maqola matni kamida 70-80 % muallifning shaxsiy izlanishlari natijasiga asoslanishi lozim. Topshirilgan maqolalar “Antiplagiat” tizimi yordamida tekshiriladi.

8. Tahririyatga taqdim qilingan maqolalar tahririyat tomonidan taqrizga beriladi. Maqola taqrizdan qaytgach, agar zarur bo’lsa, barcha savol va e’tirozlar bo’yicha muallifga qayta ishlash uchun taqdim etiladi. Maqola nusxalari qaytarilmaydi.

9. Tahririyat maqolani taqrizga yuboradi, taqriz ijobiy bo’lsa maqola jurnalda chop etish uchun qabul qilinadi. Jurnalda anjuman tezlari va ma’ruzalari chop etilmaydi. E’lon qilingan materiallarning haqqoniyligiga va ko’chirilmaganligiga shaxsan muallif javobgardir.

10. Tahririyat maqolaga ayrim kichik o’zgartirishlarni kiritishi mumkin. Yuqoridagi talablarga javob bermaydigan maqolalar tahririyat tomonidan ko’rib chiqilmaydi va muallifga qaytarilmaydi.

11. Ijobiy taqriz berilgan maqola tahririyat tomonidan qabul qilingan sanaladi. Jurnal tahririyati maqola matnini qisqartirish va unga tahririy o’zgartirishlar kiritishga haqlidir.

12. Yuqoridagi talablarga javob bermaydigan maqolalar tahririyat tomonidan qabul qilinmaydi va ko’rib chiqilmaydi.

Jurnal O‘zbekiston Respublikasi Buxoro viloyat Axborot va Ommaviy kommunikatsiyalar boshqarmasi tomonidan 2025-yil 26-dekabrda №1273056 sonli guvohnoma bilan ro‘yxatga olingan.

Tahririyat manzili: 200117, O‘zbekiston Respublikasi,
Buxoro shahri Alpomish ko‘chasi, 9-uy
Elektron manzil: <https://fanistiqbollari.uz>
Telegram raqami: -998 (91) 245-46-66

“ACADEMIC SPECTRUM” ilmiy-metodik jurnal.
Buxoro, 2026. № 1-Son.